

08 Şubat 2020

Jeomorfoloji Derneği'nin; 04-05 Şubat 2020 Tarihlerinde Van - Bahçesaray Karayolunda Meydana Gelen "Çığ Afeti" Hakkında Basın Bildirisi

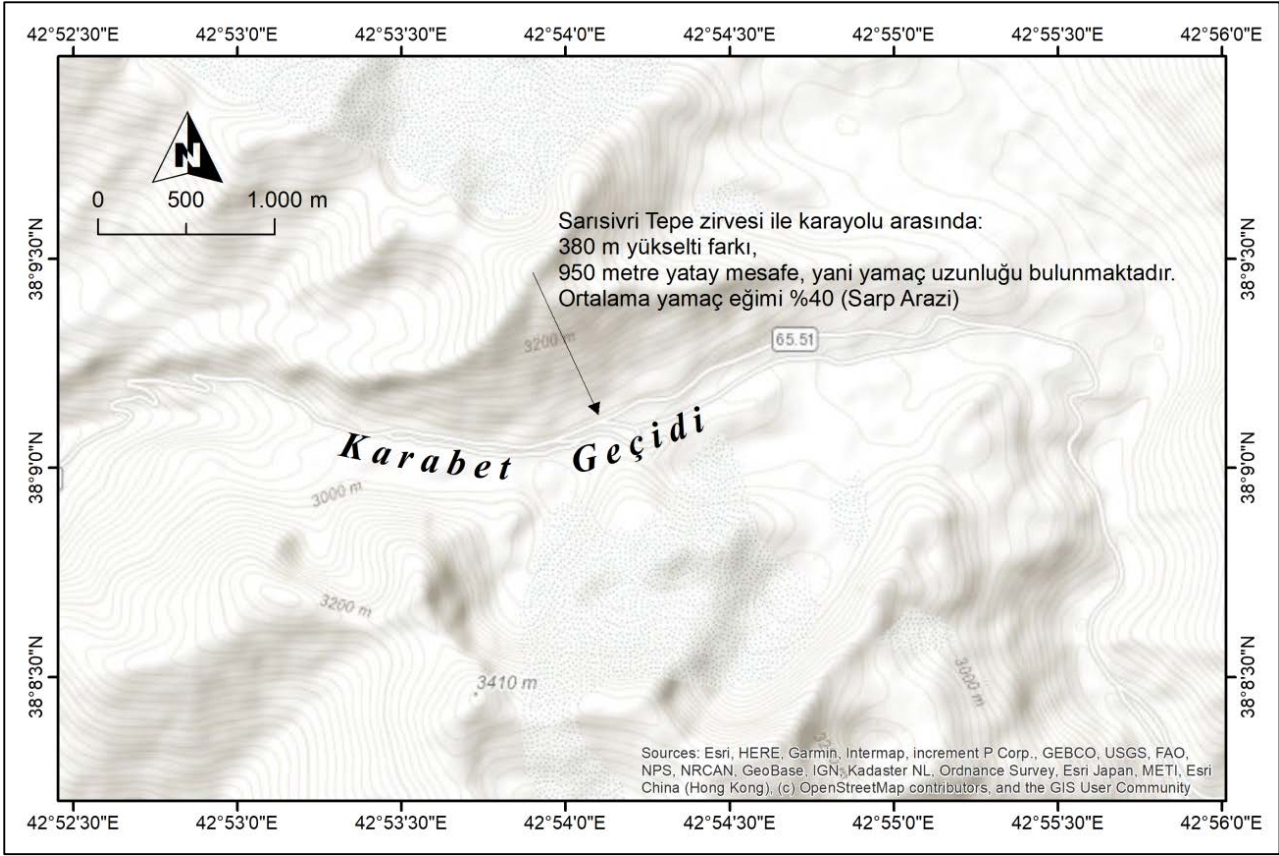
Van – Bahçesaray karayolunun Karabet geçidi mevkiinde 4 ve 5 Şubat tarihlerinde düşen iki çığda toplam 41 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 84 kişi ise yaralanmıştır. Olay yerindeki ilk çığ, 4 Şubat 2020 17.45'te gerçekleşmiştir. Kurtarma ekipleri, çığ altında kalan minibüs ve iş makinesinden 8'i sağ olmak üzere 13 vatandaşımızı çıkarmıştır. Ulaşılamadığı değerlendirilen 2 kişi için çalışmalar sürerken 5 Şubat 2020 günü saat 12.00 sularında ikinci bir çığ düşmüştür. Sahada çalışan ekiplerden bir kısmı çığ altında kalmıştır.

Çığ; meteorolojik ve jeomorfolojik bileşenleri olan doğal tehlikelerden biridir. Birikmiş kar kütlelerinin bulunduğu yerden ani ve hızlı bir şekilde eğim yönünde hareket etmesiyle gerçekleşir. Kar örtüsü ve niteliği, yamaç eğim dikliği, eğim yönü (bakı), rüzgâr yönü, bitki örtüsünün olup olmaması çığ tehlikesi olasılığını ve şiddetini belirleyen faktörlerdir. Doğal ya da insan kökenli ses dalgaları, zemin titreşimleri çığlar için fiziksel tetikleyicilerdir. Çığ; toplum yaşamını ciddi anlamda olumsuz etkileyecek, kesintiye uğratacak, can ve mal kayıplarına, sosyal, ekonomik ve çevresel problemlere, bozulmalara neden olacak boyutlarda gerçekleştiğinde afet olarak nitelendirilir.

Van – Bahçesaray karayolunun Karabet geçidi kar çığları; 3359 m yükseltiye sahip Sarısvırı tepe ile 2980 m yükseltideki bir boyun noktasından geçen karayolu arasında gerçekleşmiştir (Şekil 1, 2). Bu iki nokta arasında yükselti farkı kabaca 380 m olup, yamaç uzunluğu ise 950 m olarak ölçülmüştür. Buna göre ortalama yamaç eğimi %40 olarak hesaplanmıştır. Bu değer, jeomorfolojik açıdan eğim sınıflandırmasının en üst grubu olan sarp arazi kategorisine girmektedir. Ayrıca çığ olayının gerçekleştiği yamacın güney bakılı olmasının çığ oluşumundaki sıcaklık faktörü üzerinde önemli rol oynadığı, yamacın bitki örtüsünden yoksunluğu ise kar kütlelerinin hareketini ve hızını artırıcı rol üstlenmiştir.

Alınacak tedbirler ile çığ afetlerinin önlenmesi, zarar azaltılması mümkün olabilmektedir. Çığ yüksek riskine sahip alanların belirlenmesi ve büyük ölçekli çığ tehlikesi risk haritalarının yapılması önemlidir. Çığ yüksek riskli sahalarda, jeomorfolojik özelliklere göre çığ tünelleri, çığ duvarları, çitler, direkler, ağlar, ankrajlar ve kar toplanmasını engelleyici rüzgâr panelleri; çığ önleme, zarar azaltma amaçlı fiziksel engellerden bazılarıdır. Bu çalışmaların ve tedbirlerin; Türkiye'nin kuzey, kuzeydoğu, doğu ve güneydoğu kesimlerindeki çığ yüksek riskli sahaları için uygulanması, çığların afet haline dönüşmemesi için mutlaka hayata geçirilmesi gerekmektedir. Van – Bahçesaray karayolunun Karabet geçidi mevkiinde ise yeni çığ afetlerinin meydana gelmesini önlemek için öncelikle Sarısvırı tepenin güney yamaçları boyunca mevcut karayolunun "çığ tüneli" içine alınması önerilmektedir.

Jeomorfoloji Derneği

Şekil 1: Çığ felaketinin gerçekleştiği sahanın topografya haritası. Kar nedeniyle kapalı olan yolu açma çalışmaları ilk çığ hareketini, ilk çığın altında kalanları kurtarma çalışmaları esnasındaki titreşimler ise ikinci çığ hareketini oluşturmuş olmalıdır. Kurtarma ve yol açma işlemleri devam ettiği sürece benzer çığların oluşma ihtimali yüksektir.

Şekil 2: Çığ afetinin gerçekleştiği Karabet Geçidi'nin doğudan batıya görünümü. Olayın gerçekleştiği yamaçın yüksek eğimi, bitki örtüsünden yoksunluğu ve karayolunun yamaç eteğindeki konumu net olarak görülmektedir. Tüm bu koşullar çığ oluşumunu desteklemektedir.